

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Francia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67086)

P R O V I N C I A
F R A N C I A .

PERTINENT AD HANC Prouinciam Domicilia octo, in quibus focij fuere ducenti septuaginta vnus. Parisijs in Domo Professa, & quæ ex ea extitit Missionis, nouemdecim: in Probationis Domo decem & septem: in Collegio septem supra septuaginta: in Collegio Mussipontano septuaginta quattuor: in Virodunensi vndetriginta, in Niuernensi quattuordecim: in Augensi septemdecim: in Biturigensi viginti. Defuncti quattuor. Additi quattuordecim.

PARISIENSIS PROFESSA, ET
Probationis Domus.

SACRAMENTA vsurpantium, vitamque Smelius instituentium, vt fit sæpe inter aduersa, & in publicis periculis, maximus numerus. Viduæ multæ, virginesque, abiecto luxu cultuque corporis, perpurgando animo ornatuque solum intentæ: nonnullæ ex his honesto loco natæ, petitæ quamquam a multis, voto castitatis se Deo obligarunt. Fuerunt & quædam honestæ matronæ, quæ demptam sibi omnem sericam vestem templorum vsui misere. Abbas
illu-

illustri & locuples spiritualibus exercitatio-
nibus excultus, totum se, cum rebus suis omni-
bus, regendum Societati dedit: quo ex tempore
magna in ipso eiusque familia mutatio facta.
Sed hæc priuata. Eamus ad publica. Mirum, fa-
cta eade Catholicorum Principum in comitijs
Blesensibus, quanto opere cunctorum animi,
ad defensionem religionis, armis votisque exar-
serint. ad exemplum vnius e nostris sacerdoti-
bus, qui pueros puellasque e Catechismo, di-
cretis ordinibus, aperto illos, has aperto ca-
pite, ad quattuor vrbs templa supplicatum
adduxerat: multiplex supplicatio omnis æta-
tis, ordinis, sexusque, per octo menses conti-
nenter, in Parœcias singulas, decreta est noctu-
diuque. et diuisa erant agmina incedentium,
vt quodque ætate nouissimū, ordine primum,
plerique linteati, & quod augebat religionem,
cetera, corpore intecto: gestabant alij ferreas
catenas, quidam prægrandem Crucem: nec
deerant qui ferrent reliqua Christi supplicio-
rum imitamenta: matronæ sequebantur: dein
Clerus: plebs infima pompam claudebat nihil
immutato habitu: sed tamen bini omnes, lu-
centes facibus, vultu ad præsentem calamita-
tem comparato, quin et semel atque iterum,
qualibet hebdomada, singulæ religiosorum fa-
miliæ, illæ etiam quæ eiusmodi onere erant im-
munes, nudatæ plerumque pedes & caput, con-
spiciebantur: et eodem gestu incessuque ordo

Theologorum e varijs Collegijs, diuino numini propitiando . adnotatum est, frigidissima licet tempestate anni, vijsque oppletis niue, fœdisve luto, in tenui tantum velamine, magnam diei noctisque partem procederent, multi aetate tenera & delicato corpore, neminem peius habuisse. Materia etiam oblata exercendæ caritatis . Cum enim ætate e proximis Catholicorum castris faucij milites in xenodochia delati essent, adibantur, audiebanturque quotidie a nostris, permagna vtilitate animorum . nec minor ciuium piëtas in illis adiuuandis eluxit. medici ac vulnerarij gratis contulere operam: vestem alij ac cibos, medicamenta vulneri, & fomenta corpori . Eadem officia in Heluetios Germanosque, per ciues, ac nostros sacerdotes, certatim præstita . Sed & aliquid extitit a nobis in inuisendis ægrotis Parisiensibus, quod non longe abfuit a miraculo . Propinquus Episcopi Agennensis, continua febris dierum quinquaginta, inæquabili iam & formicante venarum percussu, deploratus a medicis iacebat: sed reddita diuinitus valetudo, adhibito per nostros liquore, quod e beati Andreæ corpore admitabiliter effluxit. eadem admota curatio ad Bernardum Præpositum familiæ Cisterciensium in hac vrbe, quæ ex noua reformatione Foliantinorum nomen inuenit . Ad eum asthma laborantem, a principibus vrbis, quibus erat egregie carus, submissi erant medici plures

res quam duodecim, qui numquam discederēt: sed quoniam varietate sententiarum, seu malignitate morbi, vincebatur sedulitas imperantium, dum expectant medici, aut terunt tempus, æger ruebat ad mortem, stomacho excrecente, vt fractum murmur magis audiretur, quam sermo loqui conantis: & per angustias faucium traheret spiritum laboriose eluctantem: animam denique agere videretur. per id tempus, vnus e nostris qui aderat, paulum humoris admirandi instillat ori penitus arenti, refocillari visus infirmus, & stomachus detumescere. hic noster, Siluanectensis Episcopi, qui & ipse assisitebat, digitos mouens Crucem imprimit linguæ ægrotantis: at ille, Dei beneficio, liberius iam meante spiritu, Iesum nomine primum appellat, dein præ gaudio concinentibus ceteris canticum Zachariæ, excipit versum, qui tum canebatur, illis præeuntibus: demum paucis post horis restituitur sanitati, non humanis eam remedijs acceptam referētibus medicis, sed opi diuinæ. Missi ex hoc Domicilio duo, qui duabus in primarijs vrbibus prouinciarum diuersarum Quadragesima concionati, magno illarum ciuibus adiumento fuere: et quamquam statim post eorum discessum occupatæ vrbes a perduellibus, ipsi tamen in longo itinere ab innumeris periculis, Deo protegente, liberati sunt. Missus & tertius ferijs Pentecostes, rogatu Meinæi Ducis Rotomagum,

R 4 vrbem

urbem in Normania principem, ne quid detri-
menti caperet res Catholica . is per semestre
spatium ciues cælesti cibo verboque firmavit,
diuina etiam fauente clemētia,coniurationem
certis indagatam vestigijs, Senatui patefecit,
effecitque prudenter & caute,vt multum se Ro-
tomagenfes illius meritis Societati obligatos
putent . Ceterum cum hætenus desideraretur
Nouitiorum sedes nostris vsibus accommoda,
contigit vt Henricus rex vitā functus (aliud vi-
delicet agens) ædificare sit visus . Namque in
ea vrbs parte, quæ hortis abundat,vt pote cæ-
lo locoque liberiore, non admodum distante a
Domo Professa, ædes amplas extruxerat, ne-
que adeo magnificas, quo secedebat interdum
a turba: has porro ædes Dux Meinæus admini-
strator regni nobis vtendas fruendas dedit:at-
que huc tredecim ex altero Nouitiatu migra-
re iussi: quorum omnium illud est studium, vt
multis se exercitationibus fingant dignos So-
cietate, optimumque instrumentum victoria-
rum putent victoriam sui .

COLLEGIVM PARISIENSE.

BIPARTITA ERIT rerum ex hoc Col-
legio narratio: ante enim priuatas, & ve-
luti pacis (neque enim omnino integra pax)
deinde publicas ac belli,quam breuissime per-
sequemur. Mortui e nostris duo, sacerdos vnus,
qui

qui apud Rhedonas Aremoricæ Quadragesima concionatus, eodemque munere in Catholicorum exercitu, seu iter faceret, seu esset in statione, functus, multis vitæ periculis ereptus est, vt in Collegio acciperet a Deo finem laborum. Alter nondum sacris initiatus, qui nuper metitus Philosophiæ curriculum discendo, comparabat se iussus, vt docendo remetiretur: sepultus vterque in uouo nostro cœmeterio, facie aperta, more religiosorum. E multis expetentibus Societatem, vt in hac asperitate rerum, quattuordecim admissi: ex his vnus illustri admodum familia, inter conuictores educatus a pueritia, ita feliciter certauit cum parentibus (et erat pater Collegio infensus) vt vtriusque veniam sibi, illius gratiam nobis extorserit. Alij ad Societatem admirabiliter vocati. Adolescens pertæsus vitæ prioris, cum meliorem instituisset, nocte quadam, quæ secuta erat diem Dominicum, audit vocem hortantis ad perseverantiam: octiduo post, admonito similiter, et quærenti, quis esset qui loqueretur, responsum est, cognominem esse ipsius Ioannem Euangelistam: additum, vtrum velit, Cartusianus esse, an Capuccinus: de religione fortasse deliberabat adolescens: qui et dixit, faciam quod Deus imperabit. tertio die Dominico, nocturno item tempore, quasi ex compacto, redit eadem vox stimulos addens iuueni, atque exhortans vt religiosam vitam magno animo capeffat: interea

in

in manum dat illi schedulam: Sunt istic nomina trium religionum : opta quam voles: ego amplius non reuertar. ita relictus Ioannes plenus admirationis & metus. in schedula erant trium ordinum nomina. et duos quidem argentæ litteræ, nostrum (is erat tertius) aureæ exprimebant: quem & sequi constituit. Anceps alius, atque incertus quam institueret rationem vitæ, in illo fluctuantis animi æstu, ex sacerdotis sententia confugit ad Deiparæ templum, vbi tum Sanctorum Dionysij sociorumque reliquiæ visebantur: hic cum oraret supplex, diuino illustrante lumine, portu consiliorum inuento, ad Societatem appellit. Impulsi etiam alij memorabili modo. Cum vocaretur quidam a Deo, aut dissimulabat, aut negligebat. sed inter preces fundendas iratum Dominum videre visus, eiusque iussu male accipi plagis, intrare compellitur. Alij, cum in graui morbo confessionem peregisset, personabant aures eiusmodi vocibus, vt iniret religionem: quibus monitis obtemperans, concepto voto Societatis ineundæ conualuit. at alijs quattuor ægrotantibus, eadem mente iniecta, quoniam excefferunt e vita, concessum potius, vt voti fine, quam vt voto fruantur. grassatum enim hoc anno in his terris disenterix malum: qua & correptus quidam adolescens telorum cupidus & belli, nostris præsentibus moriendum sibi esse dicebat, quod vocaretur a milite, in armis candētibus:

et ar-

et arbitratus esse Angelum custodem, ad extremum vsque spiritum sibi assistere testabatur. Sed ne semper mortuos, et ægrotos. Scholæ nihil intermissæ. quod et mirum fuit in hac difficultate temporum, & vrbanis alijs gymnasijs propemodum desertis. inter auditores, flos ille adolescentium beatæ Virgini dicatus maxime excellit. ad præscriptum Patris Nostri Ignatij, commentationibus pijs permulti instructi. Totius vitæ confessions auditiæ trecentæ. restitutiones factæ non pauca. sex septem ab hæresi resipuere. Ceterum cum iam Doctores Sorbonici, alijsque Professores, quorum magnam partem nostri discipuli fuere, nobis familiariter vtantur, suosque auditores ad nos mittant gratia confessionis, magna spes tenet fore, vt vberiores quotidie fructus e iuuentute proueniant. etsi sperare etiam plurimum iubent qui sunt ætate firmiore. ex his Senator vnus in quadrimestri legatione publica, illud etiam operam dedit, vt Collegium nobis ædificaretur: qua re propemodum confecta, ex ea plus fructus cepisse legationis suæ testatus est, quam ex alijs multis ex sententia gestis. Atque hæc de rebus priuatis, & veluti pacis. Nunc ad publicas accedimus, & belli. Ter in summo discrimine cum bonis omnibus versati sumus. Primum nuntiata cæde Guisiorum in nocte natalitia: tātus enim tumultus repente excitatus est, omnibus ad arma concurrentibus, vt multi non
qui-

quidem sacris, sed sacramentorum perceptio-
 ne abstinere: et si distulerunt potius, ut quod
 omissum erat in præsens, Calendis postea Ia-
 nuarijs, & Epiphaniarum die, maiore fenore
 pensarent. at nos, in belli periculis, ad pacem
 exposcendam precibus conuersi, frequentibus
 sacris, & quinque quotidie fratribus communi-
 cantibus, aliquot præterea se verberantibus,
 post certos dies in orbem reditura vice, ad sum-
 mam usque hiemem, biduque abstinencia in
 singulas hebdomadas, Deo placendo institimus,
 ut volens propitius respiceret rem Galliarum in sum-
 mum discrimen adductæ. Alterum commune
 nobis cum hac ciuitate periculum incidit, in fe-
 rias Apostolorum Petri & Pauli, quo tempore
 Hæreticorum copijs, regijsque coniunctis, to-
 tum bellum in hanc urbem incubuit. vastaban-
 tur agri, diripiebantur villæ, oppida vi doloque
 capiebantur, toto impetu ad caput regni belli-
 que Parisios, frumento stipendioque instructus
 admouebatur exercitus: et acta res erat, nisi re-
 gis obitus interuenisset. Sed hic aliquid inter-
 ijciam necesse est. Affluxere id temporis, in
 continentia urbis, copiarum Catholicorum: ad eas
 omni ratione iuuandas. missi e nostris per duas
 tresve hebdomadas quotidie deni, plures die-
 bus festis, cum & cibos, & hortamina excuban-
 tibus ferrent: et accidit die quodam, ut incu-
 ria ne hominum, an penuria rerum, cum persisti-
 tissent ieiuni milites ad diem usque inclinan-
 tem,

tem, colligere vasa, & mouere castra extemplo iuberentur: quod ita indignum visum omnibus, vt ni mature occurrissent nostri, quantulo- cumque victu, vt in illis angustijs, ministrando, iam incitatis per occultum sermonibus lace- rantes ciuitatem ac duces, non abstinuissent etiam liberioribus maledictis. eo maius subsi- dium, quo grauior necessitas fuit. Tertium pe- riculum, ac pæne extremum, fuit in anniuersa- rijs omnium Sãctorum, subita irruptione per- duellium, occupatis suburbijs, amplis & opulen- tis, neque propius factum est quicquam, quam vt vrbs ipsa caperetur. sed suam ciuitatem cu- stodijt Christus hostium impetu represso: eo- demque die, nocteque proxima, tanta vis Ca- tholicorum ad defendendam matrem vrbium signo dato confluit, vt subito pauore conster- nati hostes diffugerint nemine persequente: et- si relictis vestigijs barbaræ crudelitatis, onusti præda, abductisque compluribus, qui pretio re- dimerentur. in tanta vrbis trepidatione exie- runt nostri firmantes animos ciuium, minuen- do metu: et ipsi etiam conuectarunt crates cæ- mentaque, quis portæ non clauderentur modo, sed etiam inædificarentur. Sed & eodem die, quidam e nostris discipulis qui migrarant in tu- tiora vrbis loca, relictis parentibus, sese nostris adiunxerunt, laborum socij periculorumque, vt auderent idem, patereturue, in rebus incertis.

COLLEGIVM MVSSIPONTANVM.

MAGNVM DIVINAE prouidentiae argumentum, circumsonante strepitu, qua belli, qua pestis, nostros omnes incolumes fuisse, vno excepto, quem diuturna paralyfis absumpsit. In vrbe conciones ordinariae habitae a tribus: a duobus vicinorum pagi obiti, & per speciem instruendae pueritiae, adultorum quoque aetas exulta. Instauratae scholae abscessu pestis: ipsoque initio conuenerunt quingenti. additus ex praescripto Patris Visitatoris Professor litterarum sacrarum. Celebrata aedes nostra, tum Primicerio Metensi Cardinalis Vicario ter conferente sacros ordines, multoque muniēte sacramento Confirmationis, tum frequenti confessione plurimorum. & ad aliquos pertinuit utilitas. Duae feminae non ignobiles Catechesi a nostris instructae, & viri praeterea tres, cum Ecclesia in gratiam rediere. Multi ab angore conscientiae, aliqui a superstitionibus, domus a lemuribus spectrisque, diuino beneficio, liberata. Curiones rustici de eorum officio condocefacti. Quidam desiderio liberorum, vouit si filium susciperet, Societati nostrae consecraturum: et votum id Deo cordi fuisse ostendit vxor, virilis sexus stirpem enixa. Ex Epirotis, qui hic collocati in praesidijs equo merebant, aliquis fructus perceptus. eiectae meretrices

300

retrices, odiaque. duellum inter duos ex pro-
uocatione certaturos cum pace mutatum. Ce-
terum munera aliquot oblata templo fuerunt
indicio aliquorum erga nos beneuolentiæ ac
pietatis. Serenissimi Principis filia peristro-
mate serico, argentoque intertexto, altare ma-
ximum: nec viliori materia pia quædam ma-
trona sanctuarium conuestijt. aucta præterea
argento facto, vesteque sacra supellex.

COLLEGIUM BITVRIGENSE.

GLISCENTE FLAMMA belli ciuilis,
ad propulsandum commune periculum, in
hac quoque vrbe, Christiana pietas magis exar-
sit: et magna extitit concionatoris nostri vir-
tus in spe ciuium accendenda. Constituta Pœni-
tentium Sodalitas (beati Hieronymi patrocini-
um, & a vestitu cœruleo vocabulum habet)
tantos progressus effecit, vt iam centum fer-
me & viginti capita censeantur: edomando cor-
pore, flagellisque, ieiunijs, & a superiore cilicio
sub obsequium animi redigendo, omnes intenti.
plures ab illis supplicationes in hac calamita-
te regni, placando numini, obitæ: cum vel in
hieme media tunicati tantum, & nudis pedi-
bus incederent, sex septem millium multitudi-
ne prosequente. magna perinde Sodalitatis fa-
ma, vt sodalium religio: sic vt affluentiu nume-
ro locus destinatus conuentibus, quia videba-
tur

tur angustior, cum laxiore fuerit mutandus . in eam porro, cum etiam adolescentes admitti cuperent, nec laborum duritati videretur satis apta ætas, nondum egressorum annum sextumdecimum, ne voto fraudarētur, in assignata superiore contignatione, obeundis pie precationibus, subeundisque voluntarijs supplicijs, priuant vitam vel concessis voluptatibus: ita generosi surculi, quandoque in frugiferam arborem inferendi, feliciter succrescunt. ex ijs nonnulli auxere familias religiosorum: sunt etiam qui nostram affectāt. Atque hanc Pœnitentium Sodalitatem in perpurgandis animis nostra opera vtentium sacerdos instituit concionibus: idemque præstitit in reliqua iuuentute, vt Bacchanalibus iuterdicerent sibi plures ludorū lasciuias, quorū pretium magis fraus animorum, quam voluptas spectantium: tantaque hoc anno, quanta numquam alijs, confitentium multitudo. Heluetius miles parentibus hæreticis, cum altero milite altercatione congressus, certamine irarum pugnam conseruit, sed stratus vulnere, nihil habuit prius, quam vt accersito vno e nostris patefaceret arcana pectoris, merito hæc sibi accidisse testificans, quod recessisset a menstrua sacramentorum vsurpatione: tum venia petita ab interfectore, cumque illo reconciliatus dextera data, & cum Deo, Eucharistia accepta, plenus spei ac fidei decessit. Pueri duo deprauati a magistro non recta sentiente,

tiante, nostrorum admonitu se correxere, excusati magis, quo ob ætatem improvidi.

VIRODVNENSE COLLEGIUM.

IN HOC METV motuque rerum, habitæ extra ordinem conciones, institutæ supplicationes sacræ, castigationes corporis susceptæ. et respexisse Deum preces humilium, hostium patefactæ insidiæ, et defensa ciuitas sapius ostendit. Episcopum habemus nostri ordinis amantissimum, et cupidissimum salutis animarum: quam ad rem nobis vtitur ministris. Cum e reliquijs sancti Nicolai, qui nomen dedit nostro templo, aliquid oblatum esset, thecam publice consecrauit, grauemque habuit orationem, in qua & facundia inerat, & auctoritas dicentis, de veneratione & imitatione Sanctorum. Vnus e Tyronibus phthisi laborans, breuem vitam cum æterna mutauit, die Parasceues, cum duabus ante horis, cum alijs, vt fit, in cubiculo obambulans, prædixisset sibi migrationem imminentem. Fraxinum, pagus est sex milliaribus distans: vbi quidam e nostris aliquot diebus versatus, bisque concionatus die festo, tantum excitauit in audientibus ardorem pietatis, vt certatim confluxerint ad liberandam conscientiam onere peccatorum. recisa odia quæ inueterauerant. restitutum æs alienum quod retinebatur mala fide.

S

factum

factum ut rediret filius ad imperium patris,
quod iamdiu detrectabat.

COLLEGIUM NIVERNENSE.

NON MAGNVS NUMERVS diuina
mysteria in templo nostro obeuntium,
sed siue vim spectes inueteratae in hac vrbe con-
suetudinis, quae paulatim itur euulsam, siue ra-
tionem temporum, non pœnitendus. Spiritua-
libus exercitationibus imbuti duo: quorum al-
ter capturus consilium de genere vitæ, vocem
audiuit Italico sermone (fuerat enim olim in
Italia educatus) religiosum institutum suaden-
tis. Neque caruit etiã illud admiratione, quod
cum Pater Rector Diuione (abest tridui itine-
re) huc rediret, incidissetque in milites Socie-
tati infensos, eoque suspendium minitantes,
vbi ad eorum Ducem ipsiusque vxorem perdu-
ctus est, ita flexit vtrumque prudentia oratio-
nis, ut exceptum comiter sueta auxerint erga
domesticos liberalitate, et de suo, reddito via-
tico, quod ablatum a militibus reperiri non po-
terat (ea summa decem aureorum fuit) libe-
rum, ac ne verbo quidem inclementiore appel-
latum, abire permiserint. Optimi Antistitis
erga nos beneuolentiam testatur frequens in
ædem nostrum (etiam si longule abest) aduen-
tus, sacri audiendi. Discipuli fere quadringen-
ti, tributi in sex classes, in quarum postrema
ele-

elementarij: et ad pietatem erudiuntur: nunc quidem, quod antea factū erat a nemine, multi ambiunt nostrum ordinem: et inuentus est adolescens, quem pernoctantem in eodem cubiculo duæ mulierculæ pellicere non potuerunt sermone incesto: quod flagitium aures aspernerentur. Ceterum duo delata ad nostros (etsi fuerunt eorum pars aliqua) his litteris inferenda: quorum vnum altero admirabilius. Hoc primum. Quidam, seu inopia pecuniæ compulsus, seu sollicitatus auaritia, eo amentia prouectus est, vt cupidine potiendi quod vellet, sese dæmoni deuouere statuerit: id cogitans, extra urbem egreditur, in locum vacuū vastumque: hic contenta voce diabolum compellat, eius aspectum imperiumque expetere, syngrapham polliceri obsidem famulatus: adest ille, nec visus, eumque prope de sanitate ac mente deturbat: sed hic quoque, vt alij sæpe, malum, quod stulte optarat, tarda æstimatione perspexit, nec tamen sera. cōfugiens ad Dei auxilium cacodæmonem excussit. Sequitur alterum maioris operis. Virgo quædam annos nata circiter viginti, nobilis matronæ ancilla, etsi cupida olim seruiēdi Deo in virginum cœnobio, tamen semel anno eluere peccata confessione solebat: hæc cum sacerdoti externo (quod postea extra confessionem cognitum est) ferijs Paschalibus se aperit, sciens volensque, an quod interrogata non esset, reticet crimina nōnulla:

mox conscia sceleris ad sacram Eucharistiam accedere non audebat: sed inuitatu sociarum pudoris ambigua ac metus, tandem eo flexit, vt ne videretur contemptrix sacrorum, sacrilegium contempserit: iudicium sibi manducauit: nec abfuerunt indicia numinis irati: quasi vrentem flammam demisisset in stomachum, magno licet nisu non potuit euomere: et factū agnoscit scelus, nec tamen conuertitur ad penitentiam: quin potius: vt difficile est vbi semel prolapsus fueris, in lubrico consistere: alterum addit. gemmas magni pretij, nec exigui ponderis pecuniam dominorum, furto auertit, iamque postposito omni timore diuini iuris atque humani, ad plura flagitia se accingit. sed nullū facinus diu occultum, in furto deprehensa vim vitæ suæ afferre voluit. igitur inclusa in cubiculū, vt ab ea mente desisteret: hoc magis incēsa, impulsaque a dæmone ad Christum abiurandum, quod etiam sapius fecerat: et pollicitus erat veterator effecturum omnia quæ vellet. subtractum erat e cubiculo omne instrumentum cædis: at illa certa moriendi, e reperia membrana funiculum sibi contexuit, moxque adalligauit ad collum: irritato conatu: vbi hoc non successit, in feruētē aquam immersans caput, prohibita est domesticorum accursu. demum, crinibus vti voluit ad laqueum, diuina semper obsistente clementia, ne perageret incepta. iam pane triduum inedia consumpserat,

pferat, nec spes vlla eius salutis domi, cura tantum suberat. accersuntur nostri: hoc vltimum miseræ remedium: nec adhibitum frustra: eorum alloquio factum est, vt se ægram animi mulier agnosceret. tum, quæ magna pars est sanitatis, vt sanari vellet: postridie cum venisset ad templum, purgata sanataque recessit: nec tamen omnino finis certaminis. nocte quadam, secundum quietem, virum vidit formosioris et maiestate venerabilem, cuius aspectu recreata cum esset, dein excitata, conspecto altero tatro ac deformi, cohorrui: et nescio quomodo cum ad hunc conaretur se adiungere, vetuit alter, qui prior apparuerat: dein mente iniecta, vt se cruce consignaret, immane monstrum euauit. narrauit hoc visum honestæ mulieri, simulque ostendit non integre confessam. ergo expiata rursus cum esset, monenteque Episcopo percepisset hostiam salutarem, omni in posterum spectro ac timore liberata est. et nunc diuina mysteria rite admodum et pie frequentat, illius beneficio, qui peccatum sustinet, vt peccantem emendet.

AVGENSE COLLEGIUM.

AVDITORVM COETVM, qui in scholis ad sexcentos excreuerat, mense Iulio armorum strepitus exterruit. sed aucta pietatis studia et religionis, indictis supplicationibus

S 3 ad

ad templa, perque ipsa templa comprecationibus in vicem obitis, hosti arcendo. tamen et si ter bello appetita est vrbs, ter deditioe pacem redemit: a Nauarro primum, mox a Meinæo Duce, postremo iterum a Nauarro: etsi ab hoc, non omnino Gallica fide: in dedita vrbe etsi crudelitas abfuit, non abfuit auaritia. Quo primū tempore hostis aduētabat, duo viri nobiles sese ad certamen prouocauerant: eos reconciliauit Pater Rector, cum pro concione legisset caput e concilio Tridentino de monomachia vsu interdicto. cesserunt interea nostri e capta vrbe, et (quamquam vagans vbique miles, et ad prædam intentus) sine infesto cuiusquam occurſu in Belgium venere. et aliquid in itinere, priuatis publicisque cohortationibus, attulerunt opis, oppidis, ac præcipue primaria vrbi quo diuerterant. tres in Collegio subſtitere ſolatio ciuium, & piorum adiumento. etsi, Meinæo Duce circumuallate urbem, portisque in hærente, a præſidiarijs militibus, qui viderent multos e ciuibus ad eos confugere, & relinquere muros incuſtoditos, periculo non caruere. tandem tamen Nauarro iterū imminente, de amicorum conſilio, relictus tantum ſocius vnus, qui ſeruaret Collegium: iſque adhuc cum rebus omnibus intactus fuit. Ceterum in altera Nauarri obſidione, incidit ſtratagema non reticendum. in vrbe reliqui erant milites non amplius triginta, exigui numero, ſed viuidi bello: igitur

igitur, cum expectant auxilia, ne contemptu paucitatis acrius oppugnentur, disponunt mulieres in mœnibus, lucentes armis, et cuspidibus prælongis: ea præcipue parte, qua conspiciantur hostibus, et præbeant speciem virium auctarū: qua facie cum perterruissent hostem, ipsi repente facta eruptione, magno impetu, & clamore sublato, fugam stragemque late dedere. et desita erat obsideri vrbs custodibus vacua, nisi Nauarrus a transfuga edoctus de simulatione auxiliij, repetisset oppugnationem. admouebat stimulos pudor, ne a mulieribus videretur eiectus.